

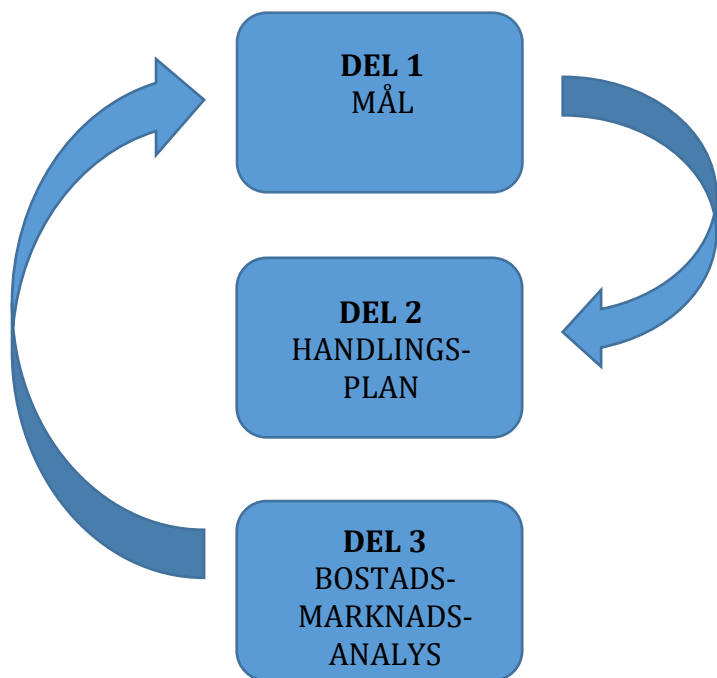
KIRUNA KOMMUN

Dokumenttyp	
Dokumentansvarig	Sara Thelin Samhällsplaneringsstrateg
Upprättad	2024-02-16
Antagen	
Senast reviderad	2024-03-20
Dokumentet gäller för	

Bostadsförsörjningsprogram Kiruna kommun 2024 - 2030

Del 1 Mål

Arbetet med att ta fram bostadsförsörjningsprogrammet har skett under 2021–2024 med Tillväxtenheten som projektgenomförare och kommunledningen som initiativtagare och politisk arbetsgrupp.

LÄSANVISNING

Bostadsförsörjningsprogrammet för Kiruna kommun utgörs av tre delar.

Del 1 innehåller mål för bostadsförsörjningen i Kiruna kommun. Målen grundar sig i en analys av Kiruna kommuns utmaningar och behov när det gäller bostadsförsörjning. Del 1 innehåller även nationella, regionala och lokala mål, planer och program med koppling till bostadsförsörjning.

Del 2 är en handlingsplan som innehåller åtgärder kopplade till målen för bostadsförsörjningen. Del 2 innehåller också markanvändningskartor för olika utvecklingsområden i kommunen.

Del 3 utgörs av underlagsmaterialet till del 1 och del 2. Det är en bostadsmarknadsanalys som behandlar de tre temana befolkning, sysselsättning och bostäder.

Programmet består av tre delar:

Del 1 MÅL

Ska i enlighet med lagstiftningen revideras en gång per mandatperiod.
Kommunfullmäktige beslutar.

Del 2 HANDLINGSPLAN

Ska ses över varje år och nya åtgärder ska tas fram vid behov.
Kommunstyrelsen beslutar.

Del 3 BOSTADSMARKNADSANALYS

Ska ses över vartannat år samt i löpande takt med hur bostadsfrågorna utvecklas.
Kommunstyrelsen beslutar.

Tillväxtenheten, Stadsbyggnadsavdelningen
Projektledning: Sara Thelin, Samhällsplaneringsstrateg

Foto:

Bostadsförsörjningsprogrammet antogs av kommunfullmäktige 2024-XX-XX §XX

Definitioner och begrepp

Bostadsbrist, bostadsbehov, bostadsefterfrågan

När det talas om bostadsbrist är det viktigt att ha i åtanke att det är skillnad på bostadsbehov och bostadsefterfrågan. Bostadsbehovet är tillgodosett när varje hushåll har tillgång till en ändamålsenlig bostad och att det finns en viss reserv för att tillgodose omflyttning. Behovet påverkas inte av marknadsrelaterade omständigheter i lika stor utsträckning som efterfrågan.

Bostadsefterfrågan avgörs av hushållens resurser och syn på bostadsmarknadens egenskaper som storlek, utformning, geografiskt läge och kostnad. Betalningsförmåga och betalningsviljan är avgörande för efterfrågan. Bostadsbehoven kan vara tillgodosedda samtidigt som utbudet av bostäder inte möter efterfrågan på vissa typer av bostäder, till exempel en viss lägenhetsstorlek eller bostäder i ett attraktivt område.

Innehållsförteckning

1 Inledning	5
1.1 Varför bostadsförsörjningsprogram?	5
1.2 Bostadsförsörjningsprogrammets innehåll.....	5
1.3 Kommunens verktyg	5
1.4 Metod	6
2 Sammanfattande analys av Kiruna kommuns utmaningar och behov	7
2.1 Bostadsbrist.....	7
2.2 Satsningar inom näringslivet.....	8
2.3 Bostadsbalans.....	8
2.4 Begränsad tillgång till byggbar mark	9
2.5 Stadsomvandlingen.....	9
2.6 Ung och åldrande befolkning.....	9
2.7 Säsongspersonal.....	9
2.8 Tomma bostäder.....	10
2.9 Äldre bostadsbestånd.....	10
2.10 Attraktivitet.....	10
2.11 Framtida förändrade levnadsvanor.....	10
2.12 Diskussion	11
3 Mål för bostadsförsörjningen	12
4 Nationella mål	13
4.1 Övergripande nationella mål	13
4.2 Boverkets vision 2025.....	13
4.3 Agenda 2030	14
4.4 Mål för integrationspolitiken.....	15
4.5 Mål för funktionshinderspolitiken	15
4.6 Jämställdhetsmålet	16
4.7 Folkhälsomålet.....	16
4.8 Den nationella strategin för hållbar regional utveckling i hela landet 2021 - 2030	16
5 Regionala planer och program	18
5.1 Regional utvecklingsstrategi	18
5.2 Länstransportplan 2022 - 2033	18
5.3 Regionalt serviceprogram 2023 - 2030 - Handlingsplan för ett Servicerikt Norrbotten...	19
5.4 Regional strategi för innovativ och hållbar utveckling av mineralsektorn -2025.....	19
5.5 Bostadsmarknadsanalys för Norrbottens län 2023.....	20
6 Kommunala planer och program	21
6.1 Kommunens vision och övergripande mål.....	21
6.2 Översiktsplan.....	21
7 Referenser	22

1 Inledning

Tillgången till en bostad är en mänsklig och social rättighet som är stadgad i FN:s konvention för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter och i regeringsformen. I Sverige är myndigheter skyldiga att trygga rätten till bostad. Varje kommun ska enligt lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (2000:1383) ta fram riktlinjer för bostadsförsörjning. Bostadsförsörjningslagen slår fast att kommunernas bostadsförsörjningsansvar omfattar alla i kommunen. Kommunerna har dessutom ett särskilt ansvar för vissa grupper enligt socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Dessa rättighetslagar slår fast att kommunerna ska tillhandahålla boende med service till personer med funktionsnedsättning. Kommunerna har också ansvar för att det finns boende för nyanlända med uppehållstillstånd som anvisats plats i en kommun.

Tillgången på bra och fungerande bostäder berör både enskilda individer och samhället i stort. Kommunens utveckling är beroende av en fungerande bostadsmarknad där människor kan hitta en passande bostad till ett rimligt pris. Alla har rätt till en bostad och en god boendemiljö är en viktig förutsättning för människors livsvillkor och hälsa. Barn är särskilt beroende av bra levnadsmiljöer.

1.1 Varför bostadsförsörjningsprogram?

En väl fungerande bostadsmarknad är grunden för samhällsutveckling. Bostadsförsörjningsprogrammet ska skapa förutsättningar för alla i Kiruna kommun att leva i goda bostäder och att främja att ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjningen förbereds och genomförs. Bostadsförsörjningen behöver också se till invånares behov och möjlighet att byta bostad.

För att möta de utmaningar som finns inom bostadsförsörjningen idag och i framtiden krävs kunskap om Kiruna kommuns demografiska utveckling, bostadsbestånd, efterfrågan på bostäder, bostadsbehovet för särskilda grupper och marknadsförutsättningar. Det behövs ett aktuellt kunskapsunderlag och ett kontinuerligt och långsiktigt strategiskt arbete kring bostadsförsörjningen. Bostadsförsörjningsprogrammet är ett strategiskt och vägledande dokument vad gäller bostadsbyggande och utvecklingen av bostadsbeståndet i den kommunala planeringen.

Bostadsförsörjningsprogrammet ska i sin tur utgöra underlag för planläggning när det gäller de allmänna intressena bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet. Kommunfullmäktige ska anta Bostadsförsörjningsprogrammet under varje mandatperiod.

1.2 Bostadsförsörjningsprogrammets innehåll

Kommunens bostadsförsörjningsprogram ska innehålla följande:

- kommunens mål för bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet,
- kommunens planerade insatser för att nå uppsatta mål, och
- hur kommunen har tagit hänsyn till relevanta nationella och regionala mål, planer och program som är av betydelse för bostadsförsörjningen.

1.3 Kommunens verktyg

Kommunen har olika verktyg till sin hjälp i arbetet med bostadsförsörjningen, bland annat:

- Kommunen ansvarar för översikts- och detaljplaneringen, vilka styr användningen av mark och vattenområden.
- Kommunen kan skapa förutsättningar för att lokalisera nya bostadsområden och strategier för att utveckla befintliga bostadsområden.

- Kommunen kan skapa förutsättningar för en god livsmiljö.
- Kommunen kan bedriva en strategisk markpolitik. Att äga mark är ett betydelsefullt verktyg för kommunen för att kunna bedriva en aktiv bostadspolitik. Många kommuner gör strategiska markförvärv för att ha beredskap för framtida bostadsbyggande.
- Kommunen kan ge sitt kommunala bostadsföretag direktiv att det ska bidra till bostadsförsörjningen för olika grupper i samhället eller bygga ett visst antal bostäder under en angiven tidsperiod.

1.4 Metod

Kiruna kommun saknar ett bostadsförsörjningsprogram. Det senaste sträckte sig över perioden 2012 - 2018. Som en del i arbetet med att ta fram ett bostadsförsörjningsprogram har en uppföljning gjorts av åtgärderna och målsättningarna i översiktsplanen som antogs i december 2018.

Arbetet med att ta fram bostadsförsörjningsprogrammet har skett under 2021 - 2024 med Tillväxtenheten som projektgenomförare och kommunledningen som initiativtagare och politisk arbetsgrupp. Projektgruppen har bestått av representanter från Kommunledningsförvaltningen, Socialförvaltningen och Kirunabostäder AB. I projektet har det också förekommit en bred referensgrupp med representanter från olika förvaltningar och kommunens bostadsbolag. Programmet har varit på remiss hos samtliga kommunens förvaltningar.

Projektgruppen beslutade 2024-03-20 att skicka ut ett förslag till bostadsförsörjningsprogram på remiss.

2 Sammanfattande analys av Kiruna kommuns utmaningar och behov

Kommunens ansvar för bostadsförsörjning är en komplex uppgift och en utmaning. Det handlar om att planera för och skapa förutsättningar för genomförande av projekt för nya bostäder men också om att hitta bra lösningar för att anpassa befintligt bostadsbestånd efter behov och efterfrågan.

2.1 Bostadsbrist

I Kiruna centralort, Abisko och Svappavaara råder bostadsbrist. Varje hushåll har inte tillgång till en ändamålsenlig bostad och det finns ingen reserv för omflyttning. I snitt tar det ungefär 6,5 år att få en hyresrätt. Detta trots ett stort bostadsbestånd sett till antalet bostäder per invånare. Kommunen har en tydlig strategi för hur bostadsförsörjningen som rör stadsomvandlingen ska kunna lösas. Däremot behöver bostadsförsörjningen i hela kommunen ses över. Bostadsbristen är en stor utmaning för människors möjlighet till ett bra boende och för näringslivets och det offentliga kompetensförsörjning.

Det finns invånare som är i behov av en annan bostad än just den de nu bor i. Exempelvis finns det äldre människor som bor i villor de egentligen inte orkar ta hand om. De bor kvar eftersom det inte finns något lämpligt alternativ gällande boende, eller är alternativet ett boende som kan vara avsevärt dyrare än det nuvarande till följd av det höga kostnadsläget för nyproducerade lägenheter. Det finns också familjer som har önskemål om att flytta till en större bostad än den de har. Därför kan kommunen konstatera att rotationen på bostadsmarknaden behöver bli bättre. Generellt i kommunen så finns en stor efterfrågan på framför allt större småhustomter för att få plats med exempelvis garage och släpvagn. Det är svårt att få fram hur många som bor kvar i sitt nuvarande boende på grund av att det inte finns tillgång till bostäder. Det kan exempelvis handla om unga vuxna som bor kvar hos föräldrarna eller par som separerat som bor kvar tillsammans.

Hyrorna i Kiruna är i snitt lägre än i Sverige. Marknadshyrorna för affärslokaler och hyresnivåerna för bostäder är för låga i förhållande till byggkostnaderna vilket leder till att det behöver göras nedskrivningar. Hyresgästföreningen håller emot i hyresförhandlingar och vissa hus är byggda med investeringsbidrag som gör att hyrorna inte får vara hur höga som helst. Detta sammantaget gör att det blir olönsamt att bygga i Kiruna vilket resulterar i att det är svårt att få externa exploatörer att satsa här.

En viktig effekt av nybyggnad är att det skapar dynamik på bostadsmarknaden och bidrar till fler lediga boenden. De som vill och kan betala för att bo i en nybyggd dyrare bostad lämnar sitt boende till förmån för andra som söker ett billigare alternativ. På landsbygden och i mindre tätorter kan det vara en ekonomisk utmaning för dem som vill bygga nytt på grund av hårda lånevillkor. De höga produktionskostnaderna är en annan faktor som begränsar bostadsbyggandet.

Till följd av bostadsbristen och den stora inpendlingen av arbetskraft har vanliga bostäder köpts upp av företag och fungerar som entreprenörsboenden. Detta har, tillsammans med inverkan från de ersättningar som betalas ut för bostäder som löses in på grund av stadsomvandlingen, bidragit till de skenande bostadspriserna. Det innebär ytterligare svårigheter att hitta boende om exempelvis familjesituationen förändras. Vetskapen om att bostadspriserna historiskt har svängt och påverkats av priset på järnmalm gör att det finns en oro kring att investera i ett hus och sedan inte få tillbaka pengarna när/om man behöver sälja.

Kommunens invånare har generellt en hög inkomst och relativt få som får ekonomiskt bistånd eller klassas ha låg inkomst. Det är stora skillnader i inkomstnivå mellan män och kvinnor vilket påverkar ägandet av exempelvis bostad och bil. Trots den generellt höga inkomstnivån finns det fortfarande människor vars sociala och ekonomiska situation gör det svårt att hitta boende som motsvarar

behovet på storlek och prisnivå. Ovan nämnda utmaningar med bostadsbrist och hårda lånevillkor gör det än svårare för dessa att komma in på bostadsmarknaden.

För att på lång sikt tillgodose bostadsbehovet och bostadsefterfrågan är nyproduktion viktigt men den största delen av befolkningen bor inte i nyproducerade bostäder. På kort sikt är bättre nyttjande av det befintliga beståndet mer effektivt för att möta behov och efterfrågan. För att på längre sikt skapa förutsättningar för ett bättre nyttjande av det befintliga beståndet bör man se mer mot att bygga bostäder som är mer flexibla i sitt användande och utformning för att anpassa de till den rådande efterfrågan.

I Kiruna är ansträngd boendeekonomi (KALP) den vanligaste typen av problem när det gäller behovsbaserad bostadsbrist enligt Boverket (2023). Det är främst ensamstående utan barn som har ansträngd boendeekonomi (KALP). Det tillsammans med att många vuxna barn (över 24 år) bor hemma tyder på att det finns en brist på mindre bostäder som motsvarar betalningsvilja och betalningsförmåga. Kiruna har en högre andel hemmaboende vuxna barn är liknande kommuner i Sverige. Det näst vanligaste problemet är trångboddhet och där är det främst sammanboende med barn som har det problemet och problemet verkar också vara kopplat till hemmaboende vuxna barn (över 24 år).

2.2 Satsningar inom näringslivet

Näringslivets tillväxtpotential i kommunen är hög. Begreppet grön omställning avser den tekniska men också sociala och ekonomiska omställning som världen redan har påbörjat för att nå fossiloberoende. För Kiruna kommuns del handlar det bland annat om de olika satsningar som sker och planeras inom gruvnäringen. Även rymdnäringen satsar liksom besöksnäringen. Det är svårt att skatta antalet nya arbetstillfällen men utifrån de uppgifter kommunen fått innebär det cirka 1 170 ytterligare nya permanenta hushåll fram till år 2030 och ett behov av ca 1 700 nya entreprenörsboenden fram till år 2030. Det är en utmaning att få fram bostäder i tid för denna prognostiserade befolkningsökning utöver den pågående stadsomvandlingen.

För att möta dessa satsningar behöver kommunen säkerställa ett varierat utbud av bostäder eftersom en blandning av bostäder kommer att efterfrågas. För att få hit familjer behövs småhus och större lägenheter. Efterfrågan finns och kommer att finnas på både större och mindre småhus. Fler mindre lägenheter för ensamhushåll/unga kommer att efterfrågas. Naturnära boende utanför stadskärnan efterfrågas redan idag och kommunen bedömer att efterfrågan kommer att öka. När det gäller dessa boenden finns konflikter med riksintressen, strandskydd och värden av olika slag.

Kommunen kan inte ensam ansvara för att möta bostadsefterfrågan som uppkommer genom den gröna omställningen. Fler aktörer behövs.

2.3 Bostadsbalans

Det är viktigt att kommunen och näringslivet har en kontinuerlig och tät dialog när det gäller satsningar inom näringslivet då behov av och efterfrågan på bostäder påverkas av de strategiska beslut som tas inom näringslivet.

Det planerade bostadsbyggandet i redan antagna detaljplaner och i pågående detaljplaner ser enligt antaganden och beräkningar ut att räcka för att tillmötesgå efterfrågan på bostäder fram till och med år 2025 med näringslivets satsningar inräknade. Med antagandet om bostadsbrist på ca 1 400 bostäder kommer det däremot finnas ett underskott på bostäder år 2030. För att inte öka på underskottet ytterligare behöver en hög exploateringsnivå hållas och de detaljplaner som pågår behöver genomföras. Den snabbare utflyttningstakten från det område som påverkas av utbrytningen av huvudnivån 1365 innebär ett ännu större tryck på bostadsmarknaden då tillräckligt med bostäder inte har hunnit färdigställas för att hantera omflyttningen. Utvecklingen hinner i

dagsläget inte med avvecklingen men väntas komma i kapp och det ser ut att finnas ett överskott av bostäder inom några år.

De villor som i dagsläget hyrs av entreprenörer bör återgå till marknaden för att tillgodose den bofasta befolkningens behov och bidra till rotationen på bostadsmarknaden. Entreprenörer och annan arbetskraft som planerar att bo här veckovis eller under en längre tid, bör kunna ha ett boende inom det fasta bostadsbeståndet. I dagsläget är efterfrågan på modulboende i Kiruna begränsat och en aktör har därför valt att avveckla ett större modulboende med 88 rum på grund av låg beläggning. Teoretiskt kan bostadsbristen minska genom att tillföra fler entreprenörsbostäder i form av moduler/baracker och få de entreprenörer som arbetar en kort tid i kommunen, och som i dagsläget bor i villor, att i stället bo i moduler/baracker. De entreprenörsbostäder som finns behöver då kompletteras med fler på lämpliga platser i kommunen. Vid etablering av entreprenörsbostäder är det viktigt med den sociala hållbarheten och attraktivitetsperspektivet.

2.4 Begränsad tillgång till byggbar mark

Kommunen äger 1,45 % av den totala markarealen i kommunen. För att kunna erbjuda ett varierat utbud av bostäder och möta de näringslivssatsningar som är på gång behöver kommunen få köpa mark från staten och/eller privata fastighetsägare, få möjlighet att utveckla bebyggelse på befintliga orter och i strandnära lägen där så är möjligt.

Det är också viktigt att de byggrätter som finns utnyttjas så mycket som möjligt. Det finns byggrätter i detaljplaner som endast har utnyttjats till 50% till följd av att LKAB har ersatt de småhusägare som påverkats av stadsomvandlingen med nya småhustomter inom områden där högre exploatering varit möjlig. Även områden dit kulturbyggnader flyttas får ett lägre nyttjande av byggrätten. Kravet på parkeringsplatser, och framför allt om det blir markparkeringar, påverkar också exploateringsmöjligheterna.

2.5 Stadsomvandlingen

Med nuvarande prognos medför stadsomvandlingen att cirka 3 000 bostäder ska avvecklas samtidigt som många nya bostäder ska byggas. Arbetet med stadsomvandlingen ska leda till ett nollresultat till år 2030, dvs alla avvecklade bostäder ska vara ersatta med nya men inte mer och tillväxten behöver hanteras därutöver. Det är en utmaning att i tid få fram rätt typ av bostäder till ett rimligt pris utan att ge avkall på kvalitén. Stadsomvandlingen har medfört att det byggs mer i kommunen än vad det gjorts på minst 20 år.

2.6 Ung och åldrande befolkning

Kommunen har en relativt ung befolkning och en låg försörjningskvot men kommande år ökar antalet äldre och det tillsammans med en kommande revidering av Socialtjänstlagen kommer att innebära att behovet av lämpligt boende och omsorg ökar de närmaste 10–20 åren, varpå det sedan kommer att sjunka igen. Detta medför stora utmaningar i att erbjuda alla rätt typ av boendemöjligheter. Det är brist på bostäder för äldre och även för unga. För att möjliggöra kvarboende/boende i egen lägenhet behöver bostaden vara anpassad för äldre individers behov, samtidigt som fler platser på särskilt boende behöver förberedas. Vi ser också en trend att antalet singelhushåll ökar vilket ytterligare ökar efterfrågan på mindre bostäder.

2.7 Säsongspersonal

Det skriande behovet av bostäder för säsongspersonal, inom främst besöksnäringen men även inom andra branscher som exempelvis behöver semestervikarier sommartid, måste lösas. Möjligheten till rekrytering av rätt kompetens är också beroende av tillgång till rätt bostäder. Idag sker många

nödlösningar och det är svårt att få personal att stanna varaktigt, trots att många vill etablera sig på orterna.

2.8 Tomma bostäder

Utifrån kommunens undersökningar tycks det finnas många bostäder som idag står tomma. Huruvida dessa faktiskt är tomma bör utredas för att se om de skulle kunna frigöras till bostadsmarknaden. Befintliga bostäder är generellt billigare och det kan vara mer lönsamt att renovera än att bygga nytt. Befintliga bostäder kan därför utgöra ett viktigt komplement till nyproduktion.

2.9 Äldre bostadsbestånd

Även om det återigen sker nybyggnationer i kommunen är majoriteten av bostadsbeståndet byggt under 50-, 60- och 70-talet enligt den tidens standard. Det befintliga bostadsbeståndet behöver anpassas efter dagens krav och därmed nyttjas på bästa sätt.

2.10 Attraktivitet

Stat, region, kommun och näringsliv behöver ha ett mycket närmre samarbete och en gemensam målbild för att vidareutveckla ett hållbart och attraktivt samhälle med goda kommunikationer, tillgänglig förlossnings- och akutsjukvård för Kirunaborna, bra skolor med mera för att bland annat kunna attrahera gruppen kvinnor med eftergymnasial utbildning. Vi behöver få fler kvinnor till Kiruna kommun. Vi har en arbetsmarknad med mansdominerade yrken och företagen behöver fortsätta sina arbeten med att locka kvinnor till yrkena samtidigt som vi behöver bredda arbetsmarknaden inom områden som är mer intressanta för kvinnor. En viktig pusselbit är också attraktiva boendemöjligheter för familjer.

2.11 Framtida förändrade levnadsvanor

Under pandemiåren 2020 och 2021 har man sett tydliga trender i landet mot ökad utflyttning från storstäderna och storstadsnära pendlingskommuner och en ökad inflyttning till landsbygdskommuner, mindre städer/tätorter och närliggande pendlingskommuner samt långpendlingskommuner nära större städer.

De bakomliggande orsakerna till den förstärkta trenden kan i hög utsträckning spåras till förändringar i människors boendepreferenser, under pandemin. Den tydligaste förändringen är ett ökat intresse för att bo större. Den främsta förklaringen till intresset för större boyta har varit det utbredda hemarbetet under pandemin. Sannolikt kommer förekomsten och omfattningen av hemarbete vara betydligt större än före pandemin och därmed är det sannolikt att förändringarna i människors boendepreferenser kommer att bestå.

På kommunnivå beräknas befolkningsutvecklingen, om flyttmönstren består, ligga på -2,2 till 1,0 procent för Kiruna. Det går alltså inte att se någon större påverkan på flyttmönstren utifrån en befolkningsframskrivning.

För Kiruna kommun kan ett ökat arbete hemifrån bland annat innebära fortsatt minskad arbetspendling inom kommunen, ökad efterfrågan på bostäder utanför centralorten, ökad efterfrågan på barnomsorg utanför centralorten, ökad efterfrågan på småhus och större lägenheter, minskad handel, minskad efterfrågan för restauranger. De arbeten som människor pendlar in till Kiruna kommun för är främst sådana som kräver att man är på plats, till exempel arbete inom gruvnäring eller bygg- och anläggningsbranschen. Påverkan på inpendlingen bedöms därför bli liten.

2.12 Diskussion

Enligt scenarierna i avsnitt 6.3 utan tillväxtsatsningarna i näringslivet har kommunen planberedskap som täcker bostadsbehovet fram till och med 2030 även om man räknar med att kommunen behöver tillföra 1 400 bostäder till för att täcka nuvarande bostadsbrist. Enligt scenarierna i avsnitt 6.4.6 inkluderat tillväxtsatsningarna har kommunen planberedskap som täcker bostadsbehovet fram till och med 2030 om man inte räknar in den antagna bostadsbristen på 1 400 bostäder. Med inräknad bostadsbrist kommer kommunen att sakna drygt 800 bostäder år 2030.

Enligt beräkningarna kommer det behövas ca 740 extra entreprenörsbostäder fram till och med år 2025 och hela 980 utöver det fram till och med år 2030. En del av entreprenörerna skulle, enligt beräkningarna, rymmas inom det permanenta bostadsbeståndet något år framöver men det finns trots det ett behov av att uppföra entreprenörsbostäder. I dagsläget är efterfrågan på entreprenörsbostäder i form av modulboende i Kiruna begränsat då villor i stället används som entreprenörsboende. En aktör har därför valt att avveckla ett större modulboende med 88 rum på grund av låg beläggning. Innan nya entreprenörsbostäder uppförs behöver befintliga vara uppbokade. Det finns ett behov av att villor återgår till den bofasta befolkningen för att minska bostadsbristen och därigenom också bidra till att villaområdena blir attraktivare och tryggare.

För att minska kostnaderna för byggprojekt och minska risken för att villor köps upp eller hyrs av entreprenörer bör bostadsfrågan ses över i varje projekt. Modellen som användes i ett av projekten i nya Kiruna centrum var lyckad, se avsnitt 5.3.

Till följd av osäkerheten kring vilka satsningar som kommer att göras inom näringslivet är det viktigt med en tät och kontinuerlig dialog mellan företagen och kommunen för att kunna möta bostadsbehovet på ett effektivt och hållbart sätt.

3 Mål för bostadsförsörjningen

Kiruna kommun ska ha en väl fungerande bostadsmarknad som möter invånarnas behov. De behov och önskemål vi har på vår bostad och boendemiljö varierar med vår livssituation. En tillräckligt god tillgång av bra bostäder på marknaden säkerställer en ökad valfrihet, oavsett livssituation.

För att nå en väl fungerande bostadsmarknad ska Kiruna kommun arbeta för att nå följande mål:

Bättre nyttja det befintliga bostadsbeståndet

Det är viktigt att kommunens befintliga bostadsbestånd möter efterfrågan för att kunna nyttjas till fullo.

Främja nyproduktion som kompletterar det befintliga bostadsbeståndet

Nyproduktion av bostäder skapar flyttkedjor vilket frigör bostäder på annat håll. I Kiruna kommun ska det finnas förutsättningar att flytta till en mer passande bostad när så önskas. Därför är det viktigt att nyproducerade bostäder kompletterar det befintliga bostadsbeståndet. Kommunen behöver bostäder i attraktiva lägen och en större variation av bostäder.

Ta vara på landsbygdens möjligheter

Vår landsbygd är fantastisk! Kommunens landsbygd behöver erbjuda boenden i attraktiva boendemiljöer. För att offentlig service i kommunens serviceorter ska kunna bibehållas är det viktigt att befolkningsunderlaget på landsbygden består.

Skapa ett attraktivt samhälle

Som en följd av globaliseringen har platsens attraktivitet blivit en allt viktigare faktor för att attrahera företag och boende. Kiruna kommun vill erbjuda livskvalitet där boendet och bostadsmiljön är viktig men där även service, kommunikationer, vård och omsorg, skola, fritidsmöjligheter med mera är viktiga delar.

4 Nationella mål

4.1 Övergripande nationella mål

Regeringens mål för boende och samhällsplanering (Regeringen 2021) är att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas. Målet är också långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven.

En utredning om social bostadspolitik har genomförts (SOU 2022:14). En socialt hållbar bostadsförsörjning handlar om att använda bostadspolitiska verktyg på ett sätt som ger hushåll möjlighet att kunna skaffa en bostad som svarar mot deras behov samtidigt som boendesegregationen motverkas och förutsättningarna för jämlika uppväxt- och levnadsvillkor förbättras.

4.2 Boverkets vision 2025

Boverket har på uppdrag av regeringen arbetat fram en vision som visar var Sverige bör vara år 2025 för att nå målen för ett hållbart samhälle 2050. I visionen identifierades fyra megatrender som spå ha betydelse för Sveriges utveckling.

De fyra megatrenderna

Globalisering

Sverige är ett land beroende av export och globaliseringen innebär att handlingsmöjligheter ökar.

Urbanisering

Sveriges städer växer samtidigt som glesbygden avbefolkas.

Digitalisering

Tillgången till internetuppkoppling är en förutsättning för bibehållen välfärd.

Klimatförändringar

Minska klimatpåverkan och genomföra klimatanpassningsåtgärder.

Visionen är att Sverige 2025 ska ha en hållbar livsmiljö i och kring städerna. Det innebär att all ny bebyggelse ska vara klimatsmart och att äldre bebyggelse ska renoveras till modern livskvalitet samt bli energieffektiv. Gående och cyklister ska ges goda möjligheter att röra sig i staden medan biltrafiken ska minska. 2025 ska kommunerna tillsammans med markägare ta ansvar över den tätortsnära naturen genom att bevara och sköta den. All förtätning ska ske med hänsyn till grönstrukturen.

Småorter och glesbygd ska stärkas genom utveckling av fysiska och digitala kommunikationer. Samverkan mellan kommuner, mindre samhällen och glesbygd ska skapa ett utbyte av kompetens och service, för att skapa attraktiva boenden. Lokalt och regionalt ska kollektivtrafiken utökas för att binda samman städer och småorter. Kollektivtrafiken gynnar även utvecklingen av högskolor och universitet, vilket i sin tur leder till regional tillväxt. Nationellt och internationellt utökas handels- och resmöjligheter genom att nya spårförbindelser skapas för gods- och persontrafik.

4.3 Agenda 2030

Agenda 2030 är den mest ambitiösa planen för hållbar utveckling som världen någonsin antagit. Världens ledare har lovat att uppnå de 17 globala målen till år 2030. Alla länder har därmed tagit på sig ansvaret att skapa en mer rättvis och hållbar värld. Hållbar utveckling innebär att vi tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjlighet att tillfredsställa sina behov.

I begreppet hållbar utveckling integreras de tre perspektiven: social, miljömässig och ekonomisk hållbarhet. Målen är integrerade och odelbara vilket innebär att inget av målen kan uppnås på bekostnad av ett annat och att framgång krävs inom alla områden för att de övergripande målen med Agenda 2030 ska kunna uppnås. FN slår fast att vi är den första generationen som kan utrota fattigdomen, och den sista som kan bekämpa klimatförändringarna.

I en proposition till riksdagen den 17e juni 2020, 2019/20:188, presenterade dåvarande regering inriktningen för arbetet med att genomföra Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Som ett led i arbetet föreslog regeringen ett övergripande mål som förankrar och tydliggör Sveriges åtagande att genomföra Agenda 2030 för en hållbar utveckling i dess tre dimensioner – den ekonomiska, sociala och den miljömässiga – genom att föra en samstämmig politik nationellt och internationellt. Genomförandet av agendan ska präglas av agendans princip att ingen ska lämnas utanför.

Inom fokusområdet Hållbara samhällen som omfattar tolv av agendans totalt sjutton hållbarhetsmål finns insatser i syfte att göra städerna hållbara, stärka landsbygdens livskraft samt initiera en långsiktig strategi för minskad segregation. Av handlingsplanen framgår också att hållbar samhällsutveckling ska förstås i ljuset av mångfalden i befolkningen och inkludera bland annat ett funktionshinders-, jämställdhets-, äldre- och barnrättsperspektiv.

Region Norrbotten, Länsstyrelsen och Norrbottens Kommuner har även skrivit på en avsiktsförklaring om att bidra till att Agenda 2030 kan genomföras. Det innebär att man:

- Främjar, direkt eller indirekt, genomförandet inom ramen för ordinarie verksamheter
- Bidrar till genomförandet med kompetens, kunskap och våra nätverk
- Upprättar en årsplan för det gemensamma arbetet
- Sprider information om Agenda 2030 i egna organisationer och nätverk

Utdrag ur Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling - Ett material från projektet Glokala Sverige - Agenda 2030 i kommuner, landsting och regioner

4.4 Mål för integrationspolitiken

Det nationella målet för integrationspolitiken är lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund. Detta tillsammans med bosättningslagen innebär ett ansvar på kommunal nivå för integration och bosättning av nyanlända flyktingar.

Genom bosättningslagen ställs krav på kommunerna att inrikta sin planering på att även kunna klara mottagandet av nyanlända. Det integrationspolitiska målet ska beaktas i planeringen, liksom ansvaret på den regionala nivån för bosättning och integration av nyanlända och deras anhöriga. De behov som kan uppstå genom bosättningsansvaret behöver bedömas och beaktas jämsides med bedömningen av hur behov och efterfrågan kan förväntas utvecklas till följd av andra demografiska förändringar i kommunen.

Det finns nu ett uppdrag att bland annat föreslå ett nytt mål för integrationspolitiken där samhällets insatser utgår ifrån att den som långvarigt befinner sig i Sverige ska ta ansvar för att bli en del av det svenska samhället.

4.5 Mål för funktionshinderspolitiken

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full

delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas. Av de elva övergripande målen är det följande tre som har tydligast samband med bostadsförsörjningen:

- delaktighet och inflytande i samhället
- ekonomiska och sociala förutsättningar
- barn och ungas uppväxtvillkor

4.6 Jämställdhetsmålet

Det övergripande nationella målet för jämställdhetspolitiken innebär att kvinnor och män är lika värda och har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter att forma samhället och sina egna liv. För samhällsplaneringen i stort kan strävan mot ökad jämställdhet innebära att ställa frågor som: Hur arbetar vi? Vem är det vi bygger för och på vilket sätt gör vi det? Får besluten och planerna olika konsekvenser för kvinnor och män, flickor och pojkar? Vem är det som planerar och vem bygger? Vems kunskap är det som har legitimitet och vad resulterar de tagna besluten i?

Genom att ställa sådana frågor kan skillnader mellan hur planeringen gynnar män respektive kvinnor ibland synliggöras och det kan leda till nya lösningar som ger ett bättre utfall ur ett jämställdhetsperspektiv. För att underlätta jämställdhetsanalyser har statistiska underlag i möjligaste mån redovisats med könsuppdelning.

4.7 Folkhälsomålet

Det nationella målet för folkhälsopolitiken är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Boende och närmiljö är ett av åtta områden inom folkhälsopolitiken. Att ha tillgång till en god bostad i ett område som ger samhälleliga förutsättningar för social gemenskap bidrar till trygghet, tillit och en god och jämlik hälsa. Åtgärder för en mer jämlik hälsa bör inriktas på att bryta boendesegregationen men också på ett hållbart byggande, som motverkar exponering för skadliga miljöfaktorer. Med jämlik hälsa-perspektiv inom samhällsplanering kan förändringar åstadkommas som påverkar människors levnadsvillkor och minskar ojämlikhet i hälsa. Viktiga komponenter för en jämlik hälsa är att skapa bostadsområden som är socialt hållbara och boendemiljöer som präglas av goda miljöfaktorer.

4.8 Den nationella strategin för hållbar regional utveckling i hela landet 2021 - 2030

Den nationella strategin för hållbar regional utveckling i hela landet 2021 - 2030 utgör den långsiktiga inriktningen för den regionala utvecklingspolitiken och ska bidra till omställningen till en hållbar utveckling i alla delar av landet.

Strategin syftar till att minska klyftor och stärka utvecklingskraften i städer, tätorter samt gles- och landsbygder. Möjligheterna att bo, leva och verka i hela landet ska förbättras. Näringslivet ska ges goda förutsättningar att stärka konkurrenskraften och bidra till omställningen till hållbar utveckling. Politiken ska därmed skapa förutsättningar för en omställning där hela landet är med.

Stora samhällsutmaningar som genomsyrar hela den nationella strategin är miljöproblem och klimatförändringar, demografiska förändringar, samt ökade klyftor både inom Sverige och inom EU. Dessa samhällsutmaningar varierar mellan olika delar av landet och kommer tillsammans med globaliseringen, digitaliseringen och den övriga tekniska utvecklingen att påverka samhällsutvecklingen.

För att möta dessa utmaningar och hitta lösningar identifierar regeringen fyra strategiska områden i strategin som ska ligga till grund för genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken fram till 2030.

- Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet
- Kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet
- Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet
- Tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystemet

Den nationella strategin kommer att vara vägledande för inriktningen av regionernas regionala utvecklingsstrategier samt även styrande för vad de statliga medlen för regionalt utvecklingsarbete får användas till.

5 Regionala planer och program

På länsnivå är det regionen som ansvarar för regionala tillväxtfrågor och samhällsplanering.

5.1 Regional utvecklingsstrategi

Under 2023 beslutade Region Norrbotten om att revidera den regionala utvecklingsstrategin (RUS) bland annat till följd av den gröna industriomställningen och effekterna av denna. Arbetet med revideringen pågår.

Visionen i den gällande regionala utvecklingsstrategi (RUS) är att Norrbotten ska bli Sveriges mest välkomnande och nytänkande län. Strategin beskriver också fyra prioriterade insatsområden med effektmål och indikatorer:

- Hög livskvalitet i attraktiva livsmiljöer
- Hållbara transporter och tillgänglighet
- Flexibel och väl fungerande kompetensförsörjning
- Smarta, hållbara innovationer och entreprenörskap

När det gäller hög livskvalitet i attraktiva miljöer ligger fokus på natur, kultur och fritid för alla, klimat, energi och hållbar konsumtion samt folkhälsa, hälsa och vård. Attraktiva livsmiljöer skapas där det finns ett brett utbud och en hög variation av upplevelser, tjänster och service.

Hållbara effektiva transporter är avgörande för länets konkurrens- och attraktionskraft på en globaliserad marknad. Väl fungerande gods- och persontransporter kräver ökad tillgänglighet och ett sammanhängande hållbart transportsystem. Tillgänglighet i ett hållbart samhälle innebär också tillgänglighet för hållbar landsbygd.

Tillgång till högre utbildning i hela länet är centralt för att säkerställa kommunernas kompetensförsörjning. Regional attraktivitet, nationell lagstiftning av arbetsmarknaden och utbildningssystemet, integrationspolitik, ett väl fungerande transportsystem för större arbetsmarknadsregioner och tillgång till boende är faktorer som påverkar länets kompetensförsörjning.

Norrbotten är en av EU:s mest innovativa regioner. Det ska fortsätta att främjas, dels genom satsningar på forskning, innovationer och entreprenörskap, dels genom att vara modigare än andra regioner, våga experimentera och ta risker. Kreativa och toleranta miljöer som lockar till sig talanger och innovatörer behöver skapas.

5.2 Länstransportplan 2022 - 2033

Den regionala motsvarigheten till den nationella planen för transportinfrastruktur benämns länstransportplan. Målet med planen är att utifrån Norrbottens förutsättningar utveckla och upprätthålla både goda och hållbara transporter i länet. Det övergripande syftet med att ta fram en länstransportplan är att identifiera åtgärder som kan bidra till att uppnå mål och planer på internationell, nationell och regional nivå samt att prioritera investeringar i länet. Länstransportplanen är bland annat ett medel för att uppnå målen i den regionala utvecklingsstrategin och syftar till att lyfta behovet av resurser i länets transportsystem för att stärka förutsättningar att bo och verka samt besöka Norrbottens län.

Regionala systemanalysen inför åtgärdsplaneringen för 2028 - 2029 pekar ut de högst prioriterade funktionerna inom transportsystemet som ska bidra till att nå den gemensamma målbilden för regionen och sammantaget bidra till jämställd, ekonomisk, miljö- och klimatomfattad hållbarhet:

- En samspelande region
- Ett samverkande transportsystem
- Tillgänglighet till Sverige och världen
- Kapacitetsstark och robust järnväg

Länstransportplanen betydelse för att bidra till de olika funktionerna bedöms framför allt vara En samspelande region och Ett samverkande transportsystem. Åtgärder kopplat till dessa funktioner har störst möjlighet att bidra till positiv utveckling via länstransportplanen.

En samspelande region handlar i stora drag om att transportsystemet inom regionen och mot angränsade regioner ska erbjuda de möjligheter och förutsättningar som krävs för ett fungerande regionalt samspel med syfte att stärka möjligheterna till kompetensförsörjning, utbildning och service.

Funktionen om ett samverkande transportsystem handlar i stora drag om att smörja transportsystemet i dess omlastnings- och bytespunkter för att erhålla ett så funktionellt transportsystem som möjligt där varje enskild transport eller resa inte ska begränsas av brister som innebär att man inte väljer det mest effektiva transportslaget. Det är viktigt för såväl gods- som persontransporter.

Att sja om olika infrastrukturinvesteringars direkta effekt för bostadsbyggandet är svårt. Däremot kan man konstatera att ökad tillgänglighet, förenkling för människor att röra sig mellan olika platser, skapar förutsättningar för att fler bostäder byggs rent allmänt. Å andra sidan, är det inte nödvändigtvis så att infrastruktur och transporter har avgörande betydelse för ett ökat bostadsbyggande utan snarare andra faktorer såsom att hitta attraktiva platser i form av sjönära lägen, fungerande daglig service och finansiella förutsättningar såsom bankernas vilja att bevilja lånefinansiering.

5.3 Regionalt serviceprogram 2023 - 2030 - Handlingsplan för ett Servicerikt Norrbotten

Handlingsplanen har som mål att skapa förutsättningar för människor och företag att bo och verka var de vill i länet och erbjudas god servicenivå med hänsyn till geografiska och befolkningsmässiga förhållanden. Den syftar till att lokala, regionala och nationella aktörer tillsammans långsiktigt ska utveckla och främja tillgången till kommersiell och offentlig service i landsbygder. Handlingsplan för ett servicerikt Norrbotten behandlar tillgången till grundläggande kommersiell service samt utvecklandet av samordnade servicelösningar och infrastruktur. Den medverkar till att uppfylla målen i Livsmedelsstrategin Nära Mat genom att stödja landsbygdsbutiker som i sin tur säljer lokalt producerade livsmedel. Handlingsplanen är kopplad till Regional utvecklingsstrategi Norrbotten 2030.

5.4 Regional strategi för innovativ och hållbar utveckling av mineralsektorn -2025

Den regionala strategin för innovativ och hållbar utveckling av mineralsektorn är en del av länets övergripande strategier för regional utveckling och knyter an till Sveriges mineralstrategi. Strategin föreslår inriktningar för den fortsatta utvecklingen av redan starka metall- och mineralkluster samt innovationssystem kopplat till gruv- och mineralverksamheter i Norrbotten och Västerbotten. Länet utgör det starkaste gruvområdet inom EU och ett av EU:s övergripande mål är att säkra tillgången till råvaror för industrin. Både EU och den nationella mineralstrategin har ett hållbarhetsperspektiv utifrån att mineraltillgångar ska användas på ett långsiktigt hållbart sätt.

Syftet med den regionala mineralstrategi är att föreslå inriktningar med åtgärder som bidrar till genomförandet av Sveriges och EU:s målsättningar och till den regionala strategins vision om att

Norrbottnen och Västerbottnen till år 2025 har utvecklat och stärkt sin ledande ställning inom innovativ och hållbar utveckling av mineralsektorn, såväl nationellt som internationellt.

De utmaningar som följer med mineralutvinning handlar om samhällsutveckling, miljöpåverkan, infrastruktur, näringsliv och olika markintressen. Samhällsomvandlingarna i Kiruna och Gällivare är en direkt följd av gruvverksamhet där hela samhället och dess befolkning berörs utifrån dessa aspekter.

Sametinget har antagit strategin ”Sametingets syn på mineraler och gruvor i Sápmi” som är ett politiskt ställningstagande och ett inspel till regeringen och till de myndigheter som på olika sätt är berörda av gruv- och mineralverksamhet. I dokumentet framgår Sametingets ställningstagande kring hur naturresurserna inom Sápmi ska hanteras.

5.5 Bostadsmarknadsanalys för Norrbottens län 2023

Länsstyrelserna samlar årligen in kommunernas svar i den nationella bostadsmarknadsenkäten och sammanställer sedan en rapport om bostadsmarknaden i länet – Bostadsmarknadsanalysen. I rapporten presenteras bland annat faktaunderlag, statistik, kommunernas svar och länsstyrelsens iakttagelser. Se Referenslista för länk till analysen.

6 Kommunala planer och program

6.1 Kommunens vision och övergripande mål

Fokus är att skapa en trygg kommun med framtidstro. Genom investeringar i skola, vård, omsorg, kommunal service och en ökad samverkan med näringslivet läggs grunden för växtkraft.

Det övergripande målet är ”2 500 fler Kirunabor till 2030”. Grunden för detta mål ska vara ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt långsiktigt hållbart samhälle. Som ”hållbar” betraktas en samhällsutveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov.

Prioriterat är skola, vård, omsorg och kommunal service. Parallellt ska bostadsbyggande prioriteras. Kiruna ska systematiskt marknadsföras som en attraktiv kommun att bygga, bo och investera i.

6.2 Översiktsplan

Kommunens riktlinjer för bostadsförsörjningen ska vara vägledande i arbetet med översiktsplanen när det gäller att främja bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet och av översiktsplanen ska framgå hur kommunen avser tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder.

Gällande kommunövergripande översiktsplan antogs i december 2018. Under 2023 har arbetet med en planeringsstrategi startat vilken ligger till grund för eventuella revideringar av gällande översiktsplaner. Bostadsförsörjningsprogrammet fungerar som underlag till planeringsstrategin.

7 Referenser

Bostadsmarknadsanalys 2023

<https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/bostadsmarknad/bostadsmarknaden/regionala-bostadsmarknadsanalyser/2023-ars-bostadsmarknadsanalyser/>

Boverket (2023) Vision för Sverige 2025

<https://sverige2025.boverket.se/>

Folkhälsomyndigheten (2023) Den nationella folkhälsopolitiken

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/om-folkhalsa-och-folkhalsoarbete/samordning-av-folkhalsopolitiken/den-nationella-folkhalsopolitiken/>

Kiruna kommun (2023) Ett Kiruna för trygghet och framtidstro 2023 - 2026

Länstransportplan <https://utvecklanorrbotten.se/vara-insatser/hallbara-transporter-och-tillganglighet/infrastruktur/lanstransportplan-2022-2033/>

Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021-2030

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/skrivelse/nationell-strategi-for-hallbar-regional-utveckling_h803133/

Regeringen (2023) Agenda 2030 för hållbar utveckling

<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/>

Regeringen (2023) Den nationella strategin för hållbar regional utveckling i hela landet 2021 – 2030

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2021/03/skr.-202021133/>

Regeringen (2021) Mål för boende och samhällsplanering <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/bostader-och-samhallsplanering/mal-for-boende-och-samhallsplanering/>

Regeringen (2023) Mål för funktionshinderspolitiken

<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/funktionshinder/mal-for-funktionshinderspolitiken/>

Regeringen (2023) Mål för integration

<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/integration/mal-for-integration/>

Regeringen (2023) Mål för jämställdhet

<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/jamstallldhet/mal-for-jamstallldhet/>

Regional strategi för innovativ och hållbar utveckling av mineralsektorn -2025

https://catalog.lansstyrelsen.se/store/31/resource/2015__10

Regional utvecklingsstrategi 2030 <https://www.norrbotten.se/globalassets/amnen/politik-och-demokrati/regionfullmaktige/sammantraden/2019/13-februari/region-utvecklingsstrategi-2030.pdf>

Regionalt serviceprogram 2023-2030 - Handlingsplan för ett Servicerikt Norrbotten

https://utvecklanorrbotten.se/media/5lahuilo/regionalt-serviceprogram_2023-2025.pdf

Sänk tröskeln till en god bostad (SOU 2022:14)

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2022/03/sou-202214/>